អំពើឈ្លានពានរបស់យួន មកលើកម្ពុជា

ដោយ សោម-សេកកុមារ

រក្សាសិទ្ធិការផ្សាយ

នយោបាយរបស់សីហនុជាមួយប្រទេសកុម្មុយនិស្ត និងសកម្មភាពរបស់យៀកកុងក្នុងរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៦៣-១៩៧០

នៅឆ្នាំ១៩៦២, នៅចំពោះមុខសមាជិកនៃបក្សកុម្មុយនិស្តសូវៀត, គ្រុត-ឆេហ្វ បានប្រកាសគាំទ្រដោយឥតលក្ខខ័ណ្ឌ ដល់ការតស៊ូរបស់ហាណូយដើម្បីបង្រួបបង្រួមវៀតណាមទាំងពីរ ។ តាំងពីឆ្នាំ១៩៥៩, ប្រធានាធិបតីអាមេរិកាំង អាយហ្សិនហាវើ បានប្រមើលទុកថា បើឥណ្ឌូចិនធ្លាក់ក្នុងដៃរបស់កុម្មុយនិស្ត, អាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ទាំងមូលនឹងធ្លាប់បន្តបន្ទាប់ទៅជាមួយគ្នា ។ ដោយបារម្ភដល់ស្ថានភាពនេះ, នៅឆ្នាំ១៩៦៣, ប្រធានាធិបតីកេណ្ណឺឌី បានបន្ថែមទីប្រឹក្សាយោធាអាមេរិកាំង១,៦០០នាក់ទៀតទៅយួនខាងត្បូង ។

នៅឆ្នាំ១៩៦៣, ស្តេចសីហនុបានសន្និដ្ឋានថា សហរដ្ឋអាមេរិកមិនអាចយកឈ្នះនៅយួនខាងត្បូងបានទេ ហើយថាគាត់នឹងត្រូវសម្របខ្លួនជាមួយហាណូយដោយរំពឹងទៅលើចិន ដើម្បីទុកឲ្យមើលការគាបសង្កត់របស់ហាណូយទៅអនាគត ។ លើសពីនេះទៀត សៀមនិងយួនខាងត្បូង, ដោយប្រឆាំងជាមួយគំនិតលំអៀងរបស់សីហនុទៅរកពួកកុម្មុយនិស្ត បានបដិសេធសំណើររបស់សីហនុ សំរាប់កិច្ចព្រមព្រៀងជាអន្តរជាតិមួយ ដែលនឹងក៏រិតតាមពិធីការ ឲ្យប្រទេសជិតខាងរបស់កម្ពុជានិងមហាអំណាចទាំងឡាយ គោរពដល់អព្យាក្រឹតនិងបូរណភាពដែនដីរបស់កម្ពុជា, នៅពេលដែលប៉េកាំងនិងហាណូយយល់ព្រមដល់សំណើរនេះ ។ នៅខែសីហា១៩៦៣, សីហនុបានផ្តាច់ចំណងទូតពីព្រៃនគរ ហើយបន្តិចក្រោយរដ្ឋប្រហារប្រឆាំងង៉ោ-ឌិនយៀម នៅថ្ងៃទី១សីហា១៩៦៣, សីហនុបានបញ្ចប់រាល់កម្មវិធីសំរាប់ជំនួយសង្គ្រោះពីអាមេរិកាំងនៅកម្ពុជា ។ នៅខែធ្នូ១៩៦៣, សីហនុបានចុះហត្ថលេខាជាលើកទី១ លើកិច្ចព្រមព្រៀងខាងផ្គត់ផ្គង់ផ្នែកយោធាពីចិន ។

នរោត្តម-សីហនុ, ទោះជាដោយសារភាពឆាប់ខឹងដល់កំពូលរបស់គាត់ បានមានះក្នុងបំណងដើម្បីរក្សាមិត្តភាពជាមួយពួកចិនកុម្មុយនិស្ត ក្នុងនាមនៃអព្យាក្រឹតភាពរបស់គាត់ ។ សីហនុក៏បានស្វែងរកមិត្តភាពដូចគ្នាដែរ ជាមួយសហភាពសូវៀត ប៉ុន្តែក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំនោះអាកប្បកិរិយារបស់គាត់ចំពោះក្រុងម៉ូស្គូត្រូវវិវត្តិ។ ក្នុងនាមជាសហប្រធាននៃសន្និសិទនាក្រុងហ្សឺណែវនៅឆ្នាំ១៩៥៤ស្តីពីឥណ្ឌូចិន និងឆ្នាំ១៩៦២ស្តីពីលាវ, សហភាពសូវៀតជាដៃគូទុកចិត្តចំពោះក្រសែភ្នែករបស់សីហនុ ។ ជា

ដំបូង ជំនួយរបស់សហភាពសូវៀតចំពោះកម្ពុជា មានសារៈសំខាន់ទាំងលើវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ទាំងយោធា, ដូចជាការកសាងសកលវិទ្យាល័យបច្ចេកទេស, ការទំនុកបំរុងក្នុងសំណង់ទំនប់វារី-អគ្គីសនី និងមន្ទីរពេទ្យ ព្រមទាំងការផ្តល់យន្តហោះមីហ្គ និងគ្រឿងសម្ភារៈ ដេ.សេ.អា. ជាដើម ។

នៅឆ្នាំ១៩៦៤, នៅពេលដែលសីហនុស្វែងរកការរួមប្រជុំជាសន្និសិទអន្តរជាតិមួយនៅក្រុងហ្សឺណែវ ដើម្បីធានាដល់បូរណភាពនៃដែនដីខ្មែរ និងអព្យាក្រឹតភាពរបស់គាត់, នៅថ្ងៃទី៩មេសា, សីហនុបានយល់ព្រមផ្តល់កិច្ចសម្ភាសន៍មួយ ទៅអ្នកឆ្លើយឆ្លងសារព័ត៌មាន ឡាប្រាវដា ដែលនៅឱកាសនោះគាត់បានបញ្ជាក់ថា ៖

«យើងផ្ញើសេចក្តីសង្ឃឹមដ៏ធំធេង ជាមួយសហភាពសូវៀត ហើយទីបំផុតយើងជឿជាក់ថា នឹងបានទទួលការកោះប្រជុំជាសន្និសិទនៅក្រុងហ្សឺណែវ ។ យើងសូមសំដែងកត្តញ្ញូធម៌ដល់សហភាពសូវៀត ចំពោះមុខនាទីជាអ្នកការពារប្រជាជាតិក្នុងប្រទេសតូចតាច» ។

សំនៀងនេះបានប្រែប្រួលយ៉ាងគំហុក នាសរទរដូវនៃឆ្នាំ១៩៦៥ ក្នុងគ្រាដែលវិវាទនៅប្រទេសយួនបានកើនសន្ទុះខ្លាំង ដោយការទម្លាក់គ្រាប់បែកនៃកងអាកាសចរណ៍អាមេរិកាំងលើយួនខាងជើង ។ នៅសម័យនោះ, សីហនុចាប់ផ្តើមធ្វើទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនៅប្រទេសកុម្មុយនិស្ត អាស៊ី និងអឺរ៉ុប ។ សីហនុបានចាប់ផ្តើមពីប៉េកាំង ដែលពីទីនោះគាត់នឹងបន្តដំណើរទៅព្យុងយ៉ាង ហើយបន្ទាប់មក ជាទីដែលគាត់ត្រូវបានអញ្ជើញសំរាប់ថ្ងៃទី៧វិច្ឆិកា១៩៦៥ ។

នៅថ្ងៃទី៨តុលា១៩៦៥, ឯកអគ្គរដ្ឋទូតសហភាពសូវៀតប្រចាំព្យុងយ៉ាង បានផ្តល់ពត៌មានទៅសីហនុថា «មេដឹកនាំសូវៀតជាប់រវល់ខ្លាំងពេក ពុំអាចមានលទ្ធភាពដើម្បីទទួលគាត់បាននៅខែវិច្ឆិកា» ។ កំណត់ដែលត្រូវបានប្រគល់ទៅសីហនុបញ្ជាក់ថា ទស្សនកិច្ចជាផ្លូវការនេះនឹងត្រូវលើកទៅកាលបរិច្ឆេទក្រោយ ដែលនឹងត្រូវសន្មត់យកតាមផ្លូវទូត ។ ម្យ៉ាងទៀត, អ្នកការទូតសូវៀតបានបន្ថែមថា ប្រសិនជាសីហនុប្រាថ្នា, គាត់អាចឆ្លងកាត់សហភាពសូវៀត នាឱកាសទស្សនកិច្ចនៅអឺរ៉ុបខាងកើត ។ កំហឹងរបស់សីហនុ ពុំអាចត្រូវពណ៌នាបាន ។ សីហនុបានប្រកាសឲ្យដឹងថា ក្នុងស្ថានភាពនេះ គាត់នឹងត្រឡប់មកភ្នំពេញវិញ ហើយថា«ទស្សនកិច្ចរបស់គាត់ក្នុងប្រទេសជាមិត្តនៅអឺរ៉ុបខាងកើត នឹងត្រូវពន្យឺតពេល» ។ ក្រោយមក, ទស្សនកិច្ចនេះត្រូវបានទុកជាមោឃៈ ។

ហេតុអ្វីបានជាសហភាពសូវៀតដោះសារយ៉ាងសោះអង្គើយដូច្នេះចំពោះសីហនុ ដែលជាបុគ្គលត្រូវទទួលកិច្ចស្វាគមន៍ ?

មុនពេលទៅដល់កូរ៉េខាងជើង, ក្នុងសុន្ទរកថាចុងក្រោយ ដែលគាត់បានថ្លែង

នៅប៉េកាំង ក្រោយពីបានអួតសរសើរជាថ្មីម្តងទៀតអំពីមិត្តភាពខ្មែរ-ចិន, មានឃ្លានេះថា ៖ «មានមហាអំណាច ដែលនិយាយថាខ្លួនប្រឆាំងនឹងចក្រពត្តិនិយម និងជាមិត្តរបស់យៀកណាម, ហើយប្រាប់ឲ្យធ្វើការចរចាដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌគ្រោងទុករវាងអាមេរិកាំងជាអ្នកឈ្លានពាន និងយៀកណាមជាអ្នកទទួលអំពើឈ្លានពាន ។ គេមិនអាចដាក់ចោរនិងអ្នកដែលត្រូវគេលួច ក្នុងឋានៈស្មើគ្នាទេ» ។ គេមិនអាចសំគាល់សហភាពសូវៀតឲ្យច្បាស់ជាងនេះទៀត ដោយមិនចង្អុលឈ្មោះផងទេ ។ម៉្យាងទៀត, ឃ្លានេះ, ដែលត្រូវបានប្រកាសក្នុងពិធីជប់លៀងមួយជាកិត្តិយសដល់សីហនុ, ត្រូវបានយកទៅចុះផ្សាយតាមទិន្នានុប្បវត្តិ ហើយចេញផ្សាយជាថ្មីទៀតក្នុងសប្តានុប្បវត្តិ «ប៉េកាំង-អ៊ិហ្វ័រមេហ្សិន» នៅថ្ងៃទី១៨តុលា១៩៦៥, ប្រហែលដើម្បីផ្តាច់សីហនុពីភាគីសូវៀត ។

បន្ទាប់ពីអ្វីដែលគាត់បានហៅនៅពេលក្រោយថា «ការផ្តើនបំបាក់មុខនៅព្យុងយ៉ាង», សីហនុបានប្រព្រឹត្តកំហុសមួយទៀតក្នុងពេលត្រឡប់មកប្រទេសចិនប្រជាមានិតវិញ ។ ក្នុងថ្ងៃទី១០តុលា១៩៦៥, នៅខាប៊ីន, ដែល លីវ-ចាវជី និងសេនាប្រមុខ ចេន-យី បានធ្វើដំណើរជាពិសេសពីប៉េកាំងដើម្បីទៅទទួលគាត់, ក្នុងឱកាសជប់លៀងនៅពេលមកដល់ ដែលរៀបចំឡើងដោយ លី-ហ្វ៉ានវូ ចៅហ្វាយខេត្ត ហេឡុងគៀង, សីហនុបានប្រកាសនៅចំពោះមុខម្ចាស់ផ្ទះចិនថា ៖ «បើមហាអំណាចទាំងឡាយ ដែលថាស្រឡាញ់សន្តិភាព បានប្រកាសយកដូចប្រទេសចិននូវអាកប្បកិរិយាម៉ឺងម៉ាត់ ប្រឆាំងចក្រពត្តិនិយមអាមេរិកាំង, ហើយបើមហាអំណាចទាំងនោះ បានបន្តដូចប្រទេសចិន នូវនយោបាយគាំទ្រយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ដល់យៀកណាមនិងកម្ពុជា ព្រមទាំងដល់ការតស៊ូរបស់ប្រជាជាតិទាំងឡាយក្នុងពិភពលោក នោះប្រហែលពួកឈ្មោភសង្គ្រាមអាមេរិកាំង នឹងដកខ្លួនពីប្រទេសទាំងឡាយ ដែលពួកគេបានសាបព្រួសអសន្តិសុខនិងសង្គ្រាម តាំងពីយូររួចហើយ» ។ បន្ទាប់មក, សីហនុបានកត់សំគាល់ថា ៖ «មហាអំណាចជាច្រើនដែលថាប្រឆាំងចក្រពត្តិនិយមមិនបានដឹកនាំដូចប្រទេសចិន នូវការតស៊ូដោយគ្មានសំរុះសំរួលប្រឆាំងចក្រពត្តិនិយមទេ, ហើយមិនអាចជួយប្រជាជាតិទាំងឡាយ ឲ្យមានសន្តិភាព ឲ្យទទួលបាន ឬរក្សាឯករាជភាពនៅក្នុងបូរណភាពដែនដី, ឲ្យឈ្នះលើការជិះជាន់, លើការគំរាមកំហែងពីចក្រពត្តិនិយមអាមេរិកាំងជាឈ្មួញសង្គ្រាមទេ» ។ ហើយគាត់បានបន្ថែមថា «មហាអំណាចទាំងនេះ មិនដែលបានគិតដល់វត្ថុជាទីប្រាថ្នានៃប្រជាជនដែលរងគ្រោះ, ដូចជាប្រជាជនយៀកណាម, ដែលតាមពិត ដំណោះស្រាយមិនបានជួយដល់ប្រជាជននេះទេ, ប៉ុន្តែបានជួយសំរួលដល់ការបន្តនូវអំពើឈ្លានពានពីអាមេរិកាំង ប្រឆាំងប្រជាជនយៀកណាមទៅវិញ» ។

ពេលមកដល់ភ្នំពេញវិញ, នៅថ្ងៃទី១៧តុលា១៩៦៥, ស្ដេចសីហនុបានធ្វើ«សេចក្ដីរាយការណ៍មួយទៅកាន់ប្រជាជាតិ» មានរយៈពេលជាងបួនម៉ោង ដោយបញ្ជាក់ថាបានសំរេចត្រឹមតែបញ្ហាតិចតួច «ដែលអាចធ្វើឲ្យខកចិត្ត, តិចឬច្រើន, ដល់សហភាពសូវៀត, ថ្វីបើពាក្យសូវៀតពុំត្រូវបានពោលដល់សោះឡើយ» ។ ប៉ុន្តែសីហនុបាន ផ្ដល់ទៅអ្នកស្ដាប់នូវ«យោបល់បីបែបរបស់សមាជិកនៃគណប្រតិភូមួយចំនួន» ដែលអាចឲ្យយល់អំពីអាកប្បកិរិយារបស់សហភាពសូវៀត ៖

១- «មុនសុន្ទរកថារបស់ខ្ញុំករុណានៅប៉េកាំងនិងព្យុងយ៉ាង, ពួករុស្ស៊ីជឿជាក់ថា នៅមានភ័ព្វល្អដើម្បីបន្ធូនជំហររបស់យើង ស្ដីអំពីយៀកណាមនិងការតស៊ូប្រឆាំងចក្រពត្តិនិយម ដោយចង់គំរាមក្នុងការផ្ដល់ជំនួយជាដើម ។ បន្ទាប់ពីសុន្ទរកថាទាំងនេះ, ពួករុស្ស៊ីយល់ថា ក្ដីសង្ឃឹមរបស់គេត្រូវបរាជ័យ ដូចេ្នះរុស្ស៊ីផ្ដាច់ស្ពាន» ។

២- «យើងជាជនរងគ្រោះនៃការលុបលាង នូវដំណើរអាក់អន់ចិត្ត ដែលសហភាពសូវៀតបានជួបប្រទះ ក្នុងទំនាក់ទំនងជាមួយចិនប្រជាមានិត ដែលជាមិត្តទី១របស់យើង ។ ដោយចាត់ទុកយើងថា កាន់ជើងចិន, ពួកសូវៀតសំរេចចិត្តសន្មត់យើងជាអ្នកប្រឆាំងរុស្ស៊ី» ។

៣- «ទាំងនេះគ្រាន់តែជាការសំដែងនូវគំនិត ខាងប្រកាន់ពូជសាសន៍ប៉ណ្ណោះ ។ ពួករុស្ស៊ីខិតទៅជិតអាមេរិកាំង ពីព្រោះដូចពួកគេដែរ, អាមេរិកាំងជាសាសន៍ស។ ចំពោះរុស្ស៊ី, គ្រោះថ្នាក់លឿងជាបឋមគឺចិន, ហើយអ្នកទាំងឡាយដែលជាមិត្តរបស់ចិន ជាសត្រូវរបស់ពួកគេ» ។

ពីរបីថ្ងៃក្រោយមក, សីហនុបានប៉ុនប៉ងធ្វើសេចក្ដីរាយការណ៍នេះជូនប្រជាជាតិ ឲ្យបោះជំហានទៅក្រោយ ដោយប្រកាសនៅចំពោះមុខមេបញ្ជាការយោធាសំខាន់ៗនៅក្នុងរាជវាំងថា ៖ «យើងមិនមែនជាប្រជាជាតិអកតញ្ញូ ដែលគេអាចនិយាយបានថាឧប្បត្តិហេតុរបៀបនៅព្យុងយ៉ាង ជាកត្តាគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បធ្វើឲ្យប្រជាជាតិយើង ភ្លេចអស់រាល់អំពើល្អដែលយើងបានទទួលទេ ។ ហើយយើងនៅតែរក្សាកត្តញ្ញូធម៌ចំពោះប្រជាជនសូវៀត ដ៏អង់អាចនិងឧត្តុងឧត្តម ។ ប៉ុន្តែ, ប្រសិនជាទំនាក់ទំនងរបស់យើងត្រូវចុះខិនថយ រហូតដល់ចំណុចនៃការបាត់បង់នូវផលប្រយោជន៍របស់យើង ដែលយើងបានទទួលជាជំនួយពីសហភាពសូវៀតមកទល់ពេលនេះ, ប្រជាជននិងកងទ័ពរបស់យើងអាចធ្វើពលិកម្ម ដោយស្ម័គ្រចិត្តហើយអត់ទ្រាំព្រោះតែមិនឲ្យបាត់បង់ឯករាជភាព, សេចក្ដីថ្លៃថ្នូរ និងកិត្តិនាមរបស់ខ្លួន ។ ខ្ញុំករុណានឹងប្រាប់ទៅមូស្គូនិងប៉េកាំង ឲ្យជ្រើសរើសរវាងការធ្វើកម្ពុជាឲ្យទៅជាកុម្មុយនិស្តនិងការទុកកម្ពុជាឲ្យនៅអព្យាក្រឹត, គឺអ្វីដែលជាដំណោះស្រាយប្រសើរបំផុតសំរាប់ពួកគេ» ។

ក្រោយរដ្ឋប្រហារ នៅថ្ងៃទី១៨មិនា១៩៧០, មូស្គូពុំដែលបានទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលក្រៅស្រុករបស់សីហនុនៅប៉េកាំងទេ ហើយស្ថានទូតរបស់សហភាពសូវៀតប្រចាំភ្នំពេញនៅបើកដដែល, ដែលត្រូវបានដឹកនាំដោយក្រុមភារធារី ។ ដោយត្រូវបានសម្ភាសន៍ ពីវិទ្យុស្វីស-រ៉ូម៉ង់ នៅខែធ្នូ១៩៧០, សីហនុបានថ្លែងថា ៖ «ជាដំបូង, ខ្ញុំករុណាគិតថា សូវៀតនឹងគាំទ្រខ្ញុំ, ប៉ុន្តែ នៅពេលខ្ញុំធ្លាក់ចេញពីអំណាច, សូវៀតបោះបង់ខ្ញុំចោល» ។ ពេលក្រោយមកទៀត, នៅថ្ងៃទី១៣មេសា១៩៧១, ឯប៉េកាំង, សីហនុបានបង្ហាញឲ្យឃើញភាពល្វីងជូរចត់របស់គាត់ ស្តីពីអាកប្បកិរិយានៃរដ្ឋាភិបាលសូវៀត ៖ « រុស្ស៊ីគិតថាខ្ញុំជាអាយ៉ងរបស់ចិន ។ សូម្បីបុត្ររបស់ខ្ញុំករុណា, និស្សិតនៅមូស្គូត្រូវវាយប្រតប់ ជាមួយមិត្តភក្តិទាំងឡាយ ដែលបានចាត់ទុកខ្ញុំជាស្តេចដែលប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ។ ឥឡូវ, រដ្ឋាភិបាលសូវៀតនិងអាល្លឺម៉ង់ខាងកើតផ្តល់អាហារូបករណ៍ទៅពួកនិស្សិតហ្វាស៊ីស ដែលត្រូវបានបញ្ជូនដោយលន់-នល់ ។ រុស្ស៊ីមិនចូលចិត្តពួកអង្គម្ចាស់ទេ, គេស្រឡាញ់អ្នកសាធារណរដ្ឋ, ទោះបីនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ចក្រពត្តិនិយម ដូចនៅភ្នំពេញក៏ដោយ» ។

នៅឆ្នាំ១៩៦៥, ដោយការពារខ្លួនពីលក្ខណៈជា«អាយ៉ងនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់ចិន», បន្ទាប់ពីបានវាយប្រហារជាញឹកញាប់, យោងតាមសំនៀងរបស់គាត់ «យួនវាតទីនិយម» ពីគ្រាមុន, សីហនុបានចូលរួមជាមួយទស្សនកថាចិន «សង្គ្រាមរំដោះប្រជាជន»យូរអង្វែង របស់ប្រជាជនឥណ្ឌូចិន ។ ដោយភ្លេចគិតថា, ជាច្រើនគ្រា, គាត់បានចាត់ទុកយួនតាមផ្លូវការ ជា«អ្នកលេបទឹកដីខ្មែរ», សីហនុមិនបានរារែកទេដើម្បីប្រកាសថា ៖ «<u>បើព្រេងវាសនាតម្រូវឲ្យ ខ្ញុំករុណាកើតមកជាជនជាតិយៀកណាមនោះ, ខ្ញុំនឹងធ្វើជាយៀកកុងតាំងពីនៅកូនខ្ចី</u>» ។

ប្រយោគដ៏មានអត្ថន័យធ្ងន់ធ្ងរសំរាប់អនាគតកាលនេះ មិនត្រឹមតែត្រូវបានប្រកាស និងថតទុកនាឱកាសសម្ភាសន៍ ដែលសីហនុបានផ្តល់ទៅក្រុមវិទ្យុទូរទស្សន៍អាមេរិកាំង អេ.ប៊ី.ស៊ី. ប៉ុណ្ណោះទេ គឺសីហនុបានដាក់ឲ្យចុះផ្សាយឡើងវិញក្នុងលេខទី១នៃទស្សនាវដ្តីនយោបាយ «សង្គមរាស្ត្រនិយម» ដែលខ្លួនគាត់ជានាយក, នៅខែសីហា១៩៦៥ ។

សីហនុមិនបានរង់ចាំរហូតដល់សេចក្តីប្រកាសនេះ, ដែលស្ទើរតែជាផ្លូវការ, ដើម្បីបង្ហាញពីអ្វីដែលជាអត្ថន័យចំពោះ «អព្យាក្រឹតភាពខ្មែរ» សំរាប់រូបគាត់ នៅចំពោះមុខពួកកុម្មុយនិស្តយួនទេ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៥ គាត់បានបណ្តោយឲ្យពួកជឿនលឿននិយមយួន ភៀសខ្លួនមកកម្ពុជា ។ នៅឆ្នាំ១៩៦៣, មេដឹកនាំ«រណសិរ្សរំដោះយួនខាងត្បូង» និងមិនមែនថ្នាក់ក្រោម បានមកស្នាក់នៅក្រុងភ្នំពេញ ឬតាមស្ថានីយ៍សំរាប់លំហែរប្រមាត់សមុទ្រ ដែលមានរមនិយភាពជាងព្រៃម៉ាគីស៍ ។ ដូចជា

ករណីរបស់ ត្រាន់-ប៊ូគៀម, សមាជិកសភានៃរណសិរ្សរំដោះយួនខាងត្បូង, ហើ-យនៅជំនាន់នោះ ជាប្រធាននៃគណៈកម្មការខាងទំនាក់ទំនងក្រៅប្រទេស ឬជារដ្ឋមន្ត្រីនៃក្រសួងការបរទេសរបស់«រណសិរ្ស»យៀកកុង ។

កើតនៅឆ្នាំ១៩២០ ឯកងថី, ត្រាន់-ប៊ូគៀម ជាប្រធាននៃសហភាពនិស្សិតរំដោះ និងជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមរបស់គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យ ។ ក្នុងឋានៈនេះ, នៅឆ្នាំ១៩៤៦, គៀមជាប្រតិភូរបស់បក្សក្នុងគណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹម «លៀនវៀត» ហើយព្រមជាមួយគ្នា ជាអនុប្រធានផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនៃរដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអា-សន្នរបស់ហូ-ជីមិញ ។ រហូតដល់កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុងហ្សឺណែវ, ត្រាន់-ប៊ូគៀមបានដឹកនាំទ័ពព្រៃយៀកមិញ, បានប្រមូលផ្តុំនិស្សិត ហើយបានធ្វើទំនាក់ទំនងជាច្រើន ជាមួយដៃជើងហូ-ជីមិញ ។ នៅឆ្នាំ១៩៥៤, គៀម បានសំរេចចិត្តទៅហាណូយ ប៉ុន្តែបានត្រឡប់ដោយសម្ងាត់មកយួនខាងត្បូងវិញ នៅឆ្នាំ១៩៦០ ។ ត្រាន់-ប៊ូគៀម ត្រូវបានចាត់ទុកជា «ជនក្រហម» ដោយមិត្តចាស់ៗ ។ បន្ទាប់ពីបានដឹកនាំគណាប្រតិភូនៃរណសិរ្សរំដោះយួនខាងត្បូង ក្នុងកិច្ចការនាក្រុងប៉ារីសនៅឆ្នាំ១៩៦៩ ត្រាន់-

ត្រាន់-ប៊ូគៀម និង នរោត្តម-សីហនុ